

rit quod delectet atque invitet animum, moveri nullo modo potest : hoc autem ut occurrat, non est in hominis potestate. Quid volebat Saulus, nisi invadere, trahere, vincere, necare Christianos¹? Quam rabida voluntas, quam furiosa, quam cæca! qui tamen una desuper voce prostratus, occurrente utique tali viso, quo mens illa et voluntas refracta sævitia retorqueretur et corrigeretur ad fidem, repente ex Evangelii mirabili persecutore mirabilior prædicator effectus est. Et tamen quid dicemus? « Numquid iniquitas est apud Deum², » exigentem a quo placet, donantem cui placet? qui nequaquam exigit indebitum, nequaquam donat alienum. « Numquid iniquitas est apud Deum? Absit. » Quare tamen huic ita, et huic non ita? « O homo, tu quis es? » Debitum si non reddis, habes quod gratuleris : si reddis, non habes quod queraris. Credamus tantum (et si capere non valemus) quoniam qui universam creaturam et spiritalem et corporalem fecit et condidit, omnia in numero et pondere et mensura disponit³. Sed inscrutabilia sunt judicia ejus et investigabiles viæ ejus⁴. Dicamus alleluia et collaudemus canticum, et non dicamus, Quid hoc? vel quid hoc? Omnia enim in tempore suo creata sunt⁵.

¹ Act. viii, 3 et ix, 1. — ² Rom. ix, 14. — ³ Sap. xi, 21. — ⁴ Rom. xi, 33. — ⁵ Eccii. xxiv, 19 et 26.

LIBER II.

In cæteras quæstiones quinque vel sex a Simpliciano propositas ex libris Regum.

PRÆFATIO.

Satis jam de Apostolo me ad proposita respondisse existimo : nunc ad ea quæ de libris Regnorum requisisti aliud volumen aggrediar ; quæ, sicut multa et prope omnia veterum librorum, figuratiora sunt, et mysteriorum velaminibus involuta. Quamvis autem ex eo quod transierimus ad Christum, auferatur velamen¹ : tamen videmus nunc in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Velamen quippe omni modo intercludit aspectum ; ænigma vero, tanquam per speculum, sicut idem Apostolus ait, « Videmus nunc per speculum in ænigmate², » nec evidentissimam detegit speciem, nec prorsus obtegit veritatem. Aggrediar ergo et ista, duce Domino, tuis potius sublevatus orationibus, quam jussionibus aggravatus. Præsertim quia ex epistola tua non hoc te intellexi quærere, quid hæc in prophetia significant : in quo re vera obtemperare mihi esset difficillimum ; quia et de tota eorundem contextione librorum ducenda esset intentio, et si esset promptior intellectus, magnitudo tamen operis impediret ; quæ si subeunda est, prolixius otium tem-

¹ 2 Cor. iii, 16. — ² 1 Cor. xiii, 12.

pusque flagitat : sed nunc ipsas rerum proprietates gestarum, quæ his verbis quorum a te facta commemoratio est, significantur, quomodo intelligerem nosse dignatus es et meis litteris aperiri.

QUESTIO I. — 1°. Et primum quidem quod de primo Regnorum libro jussisti ut exponerem, quomodo dictum sit, « Et insiluit spiritus Domini in Saül¹ : » cum alibi dicat : « Et spiritus Domini malus in Saül. » Ita enim scriptum est : « Et factum est cum converteret humerum » suum, ut iret a Samuël, convertit Deus in Saül cor » aliud, et venerunt omnia signa illa die : et venit inde in » collem, et ecce chorus prophetarum in obviam illi, et » insiluit in illum spiritus Dei, et prophetavit in medio » eorum². » Prædixerat enim hæc illi Samuël, cum eum jussus unxisset. Et hoc quidem non puto habere aliquid quæstionis. « Spiritus enim ubi vult spirat³ : » et spiritum prophetiæ nullarum animarum potest maculare contactus. Attingit enim ubique propter suam munditiam⁴. Afficit autem non omnes eodem modo, sed alios per informationem spiritus eorundem hominum, ubi rerum demonstrantur imagines; alios per fructum⁵ mentis ad intelligentiam; alios utraque inspiratione; alios etiam nescientes. Sed per informationem spiritus duobus modis, aut per somnium, sicut non solum plerique sancti, sed et Pharaon⁶ et Nabuchodonosor⁷ rex vidit quod nemo eorum intelligere valebat, sed tamen videre uterque potuerat : aut per demonstrationem in extasi, quod nonnulli Latini stuporem interpretantur; mirum si proprie, sed vicine tamen, cum sit mentis alienatio a sensibus corporis, ut spiritus hominis divino spiritu assumptus capiendis atque intuendis imaginibus vacet; sicut Danieli demonstratum

¹ Reg. x, 10. — ² Id. xvi, 14-18. — ³ Joan iii, 8. — ⁴ Sap. vii, 24. — ⁵ Forte ductum vel provectum. — ⁶ Gen. xli, 11. — ⁷ Dan. ii, 1, et iv, 1.

est quod non intelligebat, et Petro illud vas submissum de cælo quatuor lineis¹ : nam et ipse quid illa demonstratio figuraret postea cognovit. Per fructum autem mentis ad intelligentiam uno modo, cum hæc ipsa quæ demonstrantur imaginibus quid significant et quo pertineant revelatur; quæ certior prophetia est; nam magis ipsam vocat Apostolus prophetiam² : sicut Joseph meruit intelligere, quod Pharaon non nisi videre; et Daniel exponit regi, quod ille cernit et nescit. Cum vero ita mens afficitur, ut non rerum imagines conjecturali examinatione intelligat, sed res ipsas intueatur, sicut intelligitur sapientia et justitia omnisque incommutabilis et divina species, ad prophetiam de qua nunc agimus non pertinet. Utroque autem munere prophetiæ donantur hi, qui et rerum imagines in spiritu vident, et quid valeant simul intelligunt, aut certe manifestis locutionibus in ipsa demonstratione informantur, sicut in Apocalypsi quædam exponuntur. Nescientes autem afficit prophetiæ spiritus, sicut Caiphas cum esset pontifex prophetavit de Domino, quod expediret unum mori pro tota gente³, cum aliud in verbis quæ dicebat attenderet; quæ non a se ipso dicere nesciebat. Abundant in sanctis libris exempla : et res prudentiæ tuæ notissimas loquor. Non enim ista dicis ex me, sed in eis me percontando probas, et cognoscere cupiens proficientem, et corrigere paratus errantem. Hoc autem verbo, quod positum est, « Et insiluit in eum spiritus : » tanquam ex abdito divinitatis secreto repentinus significatur afflatus. Horum igitur modorum quonam potius affectum esse intelligamus Saül, satis apparet ex eo quod ibi scriptum est, « Convertit Deus in Saül cor aliud⁴. » Sic enim aliam cordis affectionem significat, quam convertendo fecit Deus ut imaginum significantium et præfi-

¹ Act. x, 11. — ² I Cor. xiii, 2. — ³ Joan. xi, 49. — ⁴ I Reg. x, 9.

gurantium capax fieret, ad prophetiam divinationem.

2°. Tantum autem distat inter prophetiam Prophetarum sicut Isaias, sicut Jeremias, et cæteri hujusmodi fuerunt, atque istam transitoriam quæ in Saül apparuit, quantum distat inter loquelam humanam, cum loquuntur homines, et cum eadem loquela propter necessarium prodigium asina locuta est, in qua sedebat Balaam propheta¹. Accepit enim hoc ad tempus illud jumentum, ut Deus quod statuerat demonstraret, non ut habitu perpetuo inter homines bestia loqueretur. Aut si hoc exemplum majore differentia remotum est: multo minus mirandum est homini reprobato datam fuisse ad momentum temporis affectu transitorio prophetiam, quando ille dederat, qui et asinam cum voluit loqui fecit. Magis enim distat pecus ab homine, quam homo reprobatus ab electis, sed tamen hominibus. Non enim si quisquam dixerit aliquid quod ad sapientiam pertinet, continuo sapiens existimandus est. Sic nec quisquam, si aliquando prophetaverit, jam inter prophetas numerabitur: cum et Dominus in Evangelio dicat quosdam cum gaudio verbum excipere, et radicis altitudinem non habere, sed esse temporales². Ideoque sicut consequens indicat lectio, factum est in parabolam, « Si » et Saül inter prophetas³. » Hoc igitur mirari desinamus, cum in hominibus apparet divinitus aliquid, quorum vel meritum vel habitum excedit, cum forte vult Deus cujusdam significationis gratia tale aliquid demonstrari.

3°. Si autem hoc movet, quod postea Saül malo spiritu invadente præfocabatur⁴, qui prophætiae spiritum acceperat; neque hoc mirandum est. Illud enim factum est ex dispensatione aliquid significandi, hoc ex merito vindicandi. Nec movere nos debent hæc alternantia in animo humano, hoc est in creatura mutabili; præsertim

¹ Num. xxii, 28. — ² Matth. xiii, 20. — ³ 1 Reg. x, 11. — ⁴ Id. xvi, 14.

eo tempore quo caro corruptibilis mortalisque portatur. An non videmus in ipso Petro, quantum indicat Evangelium, extitisse tantam confessionem, ut audire meruerit, « Beatus es, Simon Bar-Jona, quia non revelavit tibi caro » et sanguis, sed Pater meus qui in cœlis est¹: » et paulo post tam carnaliter eum de Domini passione sensisse, ut statim audierit, « Vade post me, Satana, scandalum mihi » es; non enim sapis quæ Dei sunt, sed quæ hominum². » Et fortasse aliquantò interius intelligentibus tantum valet ad visa illa mentis hæc differentia, qua Petrus primo intellexit Deo Patre revelante, quod Filius Dei esset Christus et postea ne moreretur extimuit; quantum valet ad distinguenda visa, quæ in spiritu hominis alienata mente imaginariæ fiunt, revelatio prophetiæ qua primo afflatus est Saül, et commixtio spiritus mali quo postea premebatur.

4°. Jam vero illud, quod etiam malus appellatus est spiritus Domini, sic intelligitur, quomodo dictum est, « Domini est terra³: » tanquam creatura et in ejus posita potestate. Aut si propterea non congruit hoc locutionis exemplum, quia terra non est mala, « Omnis enim » creatura Dei bona est⁴: » illud congruat, quod ipse Saül jam reprobatus et scelestus atque ingratus sancto David, persecutor etiam ejus, cum sævissimæ invidiæ facibus agigaretur, tamen adhuc Christus Domini dicebatur; sicut eum appellavit ipse David, cum vindicavit extinctum⁵. Sed magis arbitror malignum spiritum a quo vexabatur Saül, ideo dictum spiritum Domini, quod occulto Domini judicio Saülem vexabat. Utitur enim Deus ministris etiam spiritibus malis ad vindictam malorum, vel ad bonorum probationem; alio modo ad illam rem, alio ad istam. Quamvis enim inde sit quisque malignus spiritus, quia

¹ Matth. xvi, 17. — ² Ibid. 23. — ³ Psal. xxiii, 1. — ⁴ 1 Tim. iv, 4. — ⁵ 2 Reg. i, 14.

mala voluntate nocere appetit : tamen nocendi potestatem non accipit nisi ab illo, sub quo sunt omnia certis et justis meritorum gradibus ordinata. Quia sicut non est mala voluntas a Deo, sic non est potestas nisi a Deo¹. Quamvis enim sit in cujusque potestate quid velit, non est tamen in cujusque potestate quid possit vel facere cuiquam vel a quoquam pati. Nam et ipse Filius unicus Dei passurus ad tempus humiliter homini superbe loquenti et dicenti, quod potestatem haberet occidendi eum vel dimittendi. « Non haberes, inquit, in me potestatem, nisi data tibi esset desuper². » Diabolus etiam volens nocere justo viro Job, nocendi quidem voluntas diabolo erat, sed tamen a Domino Deo potestatem petebat, dicens, « Mitte manum tuam, et tange carnem » ejus³ : » quamvis hoc esset, si permitteretur, ipse facturus. Ipsam enim permissionem petebat hoc modo, et manum Domini appellabat permissam a Domino manum suam, id est, ipsam potestatem quam volebat accipere. Cui congruit illud in Evangelio, quod Dominus Discipulis ait, « Hac nocte postulavit Satanus vexare vos sicut triticum⁴. » Dictus est ergo spiritus Dei malus, hoc est, minister Dei ad faciendum in Saül, quod eum pati iudex omnipotentissimus judicabat. Quoniam spiritus ille voluntate qua malus erat, non erat Dei : creatura vero qua conditus erat, et potestate quam non sua, sed Domini omnium æquitate acceperat, Dei erat. Verba etiam ipsa Scripturarum ita se habent : « Et perrexit, inquit, Saül, et abiit in Ramatha, et spiritus Domini recessit a » Saül et comprehendit eum spiritus malignus a Domino, » et suffocabat eum. Et dixerunt pueri Saül ad eum ; » Ecce spiritus Domini malignus suffocat te⁵. » Hoc igi-

¹ Rom. xiii, 1. — ² Joan. xix, 11. — ³ Job, ii, 5. — ⁴ Luc. xxii, 31. — ⁵ 1 Reg. xvi, 13, et seqq.

tur a pueris ejus quomodo sit dictum, « Spiritus Domini » malignus, » superiora verba indicant narrantis Scripturæ et dicentis, « Spiritus malignus a Domino. » Secundum enim hoc « Domini, quod a Domino. » Quia per se ipsum velle nocere habebat, id est, comprehendere Saül ; posse autem non habebat, nisi summa justitia sineretur. Si enim juste vindicat Deus, quemadmodum ipse dicit Apostolus, cum tradit homines in concupiscentias cordis eorum¹ ; non mirum si nihilominus juste vindicans tradit eos etiam in concupiscentias aliorum nocere volentium, sua semper incommutabili æquitate servata.

5°. Animadvertendum sane est, cum additamento dici, « Spiritus Dei malus. » Cum autem tantummodo dicitur, spiritus Dei, etiamsi non addatur, bonus, ex hoc intelligitur bonus. Unde apparet bonum spiritum secundum substantiam, malum autem secundum ministerium dici spiritum Dei. Quanquam quæri adhuc possit, utrum cum spiritus Dei dicitur, et ex hoc ipso jam, et si nihil addatur, intelligitur bonus, ille intelligatur qui est in Trinitate consubstantialis Patri et Filio Spiritus sanctus, de quo dicitur : « Ubi autem Spiritus Domini, ibi libertas². » Et iterum : « Nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum³. » Et illud : « Sic et quæ Dei sunt ; nemo scit nisi Spiritus Dei⁴. » Et multis locis hoc modo dicitur Spiritus Dei, et intelligitur Spiritus sanctus, etiam si non addatur : quoniam ea quæ circumstant, satis indicant de quo dicatur ; ita ut aliquando nec Dei addatur, et intelligatur tamen ille Spiritus Dei principaliter sanctus. Nam quem alium commemorat, ubi dicit, « Ipse Spiritus testimonium dat spiritui » nostro, quia sumus filii Dei⁵ ? » Et, « Ipse Spiritus ad » juvat infirmitatem nostram⁶, » Et, « Hæc omnia opera-

¹ Rom. 1, 24. — ² 2 Cor. iii, 17. — ³ 1 Cor. ii, 10. — ⁴ Ibid. 11. — ⁵ Rom. viii, 16. — ⁶ Ibid. 26, et 1 Cor. xii, 11.

» tur unus atque idem Spiritus, dividens singula unicuique prout vult. » Et, « Divisiones donationum sunt, » idem autem Spiritus¹. » In his enim omnibus sententiis, nec Dei, nec sanctus est additum, et tamen ipse intelligitur. Sed nescio utrum manifesto aliquo exemplo probari possit, alicubi spiritum Dei dictum sine additamento, ubi Spiritus ille sanctus non significetur, sed aliquis quamvis bonus, creatus tamen et conditus. Quæ profertur enim dubia sunt, et indigent clariore documento: sicut illud quod scriptum est, « Spiritus Dei superferebatur super aquam². » Nam et ibi Spiritum sanctum accipere quid impediatur, non invenio³. Cum enim aquarum nomine illa materies insinuetur informis, quæ de nihilo facta est, unde omnia fierent; quid prohibet intelligere Spiritum sanctum conditoris, quod superferebatur huic materiæ, non locorum gradibus intervallisque spatio, quod nequaquam de ulla re incorporea recte dicitur, sed excellentia et eminentia dominantis super omnia voluntatis, ut omnia conderentur? Præsertim cum ea locutio, sicut illarum Scripturarum mos est, etiam propheticum quiddam sonet, mysteriumque futuri baptismatis ex aqua et Spiritu sancto nascituri populi præfiguret. Non ergo cogit quod dictum est, Et Spiritus Dei superferebatur super aquam, illum intelligere spiritum, sicut nonnulli volunt, quo mundi moles universa ista corporea velut animatur, ad ministerium quorumque gignentium et in sua specie continendarum corporalium creaturarum. Creatura est enim quidquid est tale. Illud etiam quod scriptum est, « Quoniam Spiritus Domini replevit orbem » terrarum⁴, » non desunt qui eundem spiritum velint accipi, invisibilem scilicet creaturam cuncta visibilia uni-

² Cor. xii, 4. — ³ Gen. i, 2. — ⁴ Vide lib. i de Gen. ad Litt. cap. 7. Sap. i, 7.

versali quadam conspiratione vegetantem atque continentem. Sed neque hic video quid impediatur intelligere Spiritum sanctum, cum ipse Deus dicat apud Prophetam, « Cælum et terram ego impleo¹. » Non enim sine suo Spiritu sancto implet Deus cælum et terram. Quid ergo mirum si de Spiritu sancto ejus dictum est, Replevit orbem terrarum? Aliter enim replet sanctificando, sicut de Stephano dicitur, « Repletus est Spiritu sancto²; » et cæteris talibus: aliter ergo replet sanctificante gratia, sicut quosdam sanctos; aliter attestante atque ordinante præsentia, sicut omnia. Quamobrem nescio utrum certo aliquo documento Scripturarum possit ostendi cum sine ullo additamento dicitur spiritus Dei vel spiritus Domini, aliud aliquid significari quam Spiritum sanctum. Sed etsi est forte quod in præsentia non occurrat, illud certe arbitror non temere dici, quoties in sanctis eloquiis commemoratur spiritus Dei, neque additur aliquid, sive ille Patri et Filio consubstantialis Spiritus sanctus, sive aliqua creatura invisibilis intelligatur, malum tamen non posse intelligi, nisi addatur etiam malus. Malo enim quia bene utitur Deus ad ministerium iudicii sui, appellatur etiam ipse spiritus Dei, ad vindictam malorum disciplinam vel probationem bonorum.

6°. Nec illud movere jam nos debet, quod postea scriptum est, eundem Saule spiritu Dei super se facto prophetasse, quomodo post bonum spiritum spiritus malus, et rursus post malum bonus³. Hoc enim fit, non mutabilitate Spiritus sancti, qui est incommutabilis cum Patre et Filio, sed mutabilitate animi humani, Deo cuncta distribuyente, sive malis pro merito damnationis vel emendationis, sive bonis pro largitate gratiæ suæ. Quamquam videri possit etiam idem fuisse Dei spiritus semper in Saül; malus autem illi, quod ejus sanctitatis ca-

¹ Jerem. xxiii, 24. — ² Act. vi, 5, et vii, 55. — ³ 2 Reg. xiv, 23.

pax non esset. Sed non recte hoc videtur. Tutior est enim ille sensus et verior, ut pro mutabilitate affectionis humanæ Spiritus Dei bonus bene afficiat, vel ad prophetiam, vel ad opus quodlibet aliud in munere divino; afficiat autem malus male, qui propter ministerium divinæ æquitatis omnia distribuentis et omnibus recte utentis dicitur et ipse spiritus Dei: præsertim quia dictum est, « Recessit ab eo spiritus Dei, et comprehendit eum spiritus malignus a Domino¹. » Nullo enim pacto potest idem videri recessisse et apprehendisse. Porro autem in nonnullis exemplaribus, et eis maxime quæ de lingua Hebræa ad verbum videntur expressa, invenitur Spiritus Dei sine additamento positus; et intelligitur malus ex eo quod arripiebat Saül, et reficiebat eum David tangendo citharam. Manifestum est tamen, ideo non additum malus, quia paulo superius jam dictum erat, et de vicinitate Scripturæ subaudiri et intelligi poterat. Ita enim in hujusmodi exemplaribus legitur: « Igitur quandocumque spiritus Domini arripiebat Saül, tollebat David citharam et percutiebat manu sua, et refocillabatur Saül, et levius habebat: recedebat enim ab eo spiritus malus². » Sive ergo quod hic non est dictum, spiritus Dei: sed tantummodo spiritus malus: quod ibi minus dictum erat, tantquam redditum apparet, sive quia superius ita positum erat, « Et dixerunt servi Saül ad eum: Ecce spiritus Dei malus exagitat te; jubeat dominus noster, et servi tui qui coram te sunt quærent hominem scientem psallere cithara, ut quando arripuerit te spiritus Dei malus, psallat manu sua, et levius feras³: » non opus erat, cum rursum diceretur quandocumque spiritus Dei arripiebat Saül, addere malum, quia notum erat de quo tunc diceretur.

70. Verumtamen illa quæstio major est, et non transi-

¹ Reg. xvi, 14. — ² Ibid. 23. — ³ Ibid. 15.

toria animi intentione rimanda, quod cum Saül persequeretur David innocentem, plenus invidia et livore vesanus, « Factus est super eum Spiritus Dei, et ambulabat ingrediens, et prophetabat¹. » Non enim potest hic nisi spiritus bonus intelligi, per quem sancti Prophetæ futurarum rerum imagines et visa cernebant; non ex eo tantum quia dictum est: « Et prophetabat: » nam in exemplaribus quæ sunt ex Hebræo, hoc quoque invenitur de spiritu malo dictum ita: « Post diem autem alterum invasit spiritus Dei malus Saül, et prophetabat in medio domus suæ². » Et in aliis divinarum Scripturarum locis sæpe invenitur, quod prophetia non tantum bona, sed et mala dicatur: et prophetæ dicti sunt Baalim, et exprobratum est quibusdam quia prophetabant in Baal³. Non ergo necesse est intelligi propterea bonum spiritum, qui factus est super Saül postea, quia dictum est: « Et ambulabat ingrediens, et prophetabat: » sed quia sine additamento positum est, « Et factus etiam est super eum Spiritus Dei. » Non enim sicut in illo loco dictum erat supra: « Spiritus Dei malus; » ut ex hoc posset etiam in consequentibus subaudiri: quin imo superiora magis magisque attestantur illum spiritum Dei bonum fuisse et vere propheticum. David enim erat cum Samuële, et misit Saül nuntios qui apprehenderent David⁴. Quando autem Samuël erat inter prophetas et cœtum prophetarum, qui illo tempore prophetabant, nuntii qui missi sunt accepto eodem spiritu prophetaverunt, missisque aliis hoc contigit, et tertiis nihilominus: postea cum et ipse Saül venisset, « Factus est etiam super eum Spiritus Dei, et ambulabat ingrediens, et prophetabat. » Cum enim dicitur: « Factus est etiam super ipsos Spiritus Dei, et pro-

¹ 1 Reg. xix, 23. — ² Id. xviii, 10. — ³ 3 Reg. xviii, 16, 22, 25 et 40. — ⁴ 1 Reg. xix, 20.

» phetabant et ipsi; » idem utique erat spiritus, qui erat in prophetis, inter quos et Samuël inventus est : ex hoc itaque necesse est intelligi illum spiritum bonum. Atque ideo quæstio diligenter discutienda est, quomodo et illi cum missi essent ad tenendum hominem et ad necem adducendum, tali spiritu affici meruerunt, et Saül ipse qui miserat, veniens et ipse, et sanguinem innocentem quærens effundere, accipere meruit illum spiritum, et prophetare,

8°. Hic nimirum occurrit illud, quod apostolus Paulus apertissime exponit, supereminentem viam demonstrans : « Si linguis hominum loquar, inquit, et Angelorum, » charitatem autem non habeam, factus sum velut æra- » mentum sonans aut cymbalum tinniens. Et si habuero » prophetiam, et sciero omnia sacramenta et omnem scien- » tiam, et si habuero omnem fidem, ita ut montes trans- » feram, charitatem autem non habeam, nihil sum. Et si » distribuero omnem substantiam meam, et si tradidero » corpus meum ut ardeam, charitatem autem non ha- » beam, nihil mihi prodest¹. » Quo in loco manifestum est eum munera illa commemorasse, quæ Spiritus sancti divisionibus dantur, sicut superius dicit : « Unicuique au- » tem datur manifestatio Spiritus ad utilitatem; alii qui- » dem per Spiritum datur sermo sapientiæ; alii sermo » scientiæ secundum eundem Spiritum; alteri autem fides » in eodem Spiritu; alii donatio curationum in uno » Spiritu; alii operationes virtutum, alii prophetia, alii » dijudicatio spirituum, alteri genera linguarum. Om- » nia autem hæc operatur unus atque idem Spiritus, di- » videns propria unicuique prout vult². » Satis ergo ap- » paret inter dona Spiritus sancti esse prophetiam, quam tamen si quis habeat, et charitatem non habeat, nihil

¹ 1 Cor. xiii, 7 et seqq. — ² Id. xiii, 7 et seqq.

est. Ex quo intelligitur fieri posse, ut quidam etiam indigni vita æterna regnoque cœlorum, aspergantur tamen quibusdam Spiritus sancti muneribus non habentes charitatem, sine qua illa munera non nihil sunt, sed nihil eis prosunt. Prophetia quippe sine charitate, sicut jam demonstratum est, non perducit ad regnum Dei : charitas vero sine prophetia utique perducit. Cum enim loquens de membris Christi ait, « Numquid omnes apostoli? num- » quid omnes prophetæ¹? » indubitanter ostendit etiam eum qui prophetiam non habet, posse in membris Christi numerari : ubi quem locum haberet, si charitatem, sine qua homo nihil est, non haberet? Nullo autem modo ita diceret, quando de membris agebat quibus Christi corpus impletur, Numquid omnes habent charitatem? quemadmodum dixit, Numquid omnes apostoli? numquid omnes prophetæ? numquid omnes virtutes? numquid omnes dona habent curationum? et cætera hujusmodi.

9°. Sed dicit aliquis, posse quidem fieri ut prophetiam quisque non habeat, et tamen habeat charitatem, atque ideo Christi membris annumeratus inhæreat : sed fieri non posse, ut prophetiam habeat, et non habeat charitatem; nihil enim est homo habens prophetiam sine charitate. Ita fortasse, quemadmodum possumus dicere, nihil esse hominem habentem animam sine mente : non quia potest inveniri homo, qui mentem non habeat habens animam; sed quia nihil esset, si inveniri posset. Sic etiam dici potest, Si corpus figuram habeat, colorem non habeat, videri non potest : non quia est corpus cui desit color; sed quia si esset, cerni non posset. Ita fortasse dictum est, quod si quis habeat prophetiam, et charitatem non habeat, nihil est : non quia potest in quoquam esse prophetia sine charitate; sed quia si esset, prodesse non

¹ 1 Cor. xii, 29.

posset. Opus est igitur ad solvendam istam quæstionem, ut ostendamus aliquem reprobum hoc donum habuisse prophetiæ : quod si neminem inveniremus, hoc iste ipse Saül satis ostenderet. Sed tamen ille etiam Balaam reprobus apparet¹; non enim eum tacet Scriptura divino iudicio esse damnatum : et tamen prophetiam habebat ; et quia charitas ei deerat, inerat voluntas maledicendi populo Israël, quam hostis pretio comparaverat, qui eum ad maledicendum mercede conduxerat; dono tamen illo prophetandi, quo aspergebatur, benedicebat invitus. Nec verba illa parum attestantur huic sententiæ, quæ in Evangelio scripta sunt, multos dicturos in illa die, « Domine, Domine, in nomine tuo manducavimus et bibimus, et in nomine tuo prophetavimus, et in nomine tuo virtutes multas fecimus. » Quibus tamen dicturus est, « Non novi vos, recedite a me operarii iniquitatis². » Non enim eos mentientes putamus ista dicturos in illo iudicio, ubi nullus erit fallendi locus, aut ullam vocem talium legimus, dicentium, Dileximus te. Poterunt ergo dicere, In nomine tuo prophetavimus, cum sint improbi et reprobi : non autem poterunt dicere, Dilectionem quam mandasti, tenuimus. Nam si dicent, non eis respondebitur, « Non novi vos. In hoc enim cognoscetur, » inquit, quia discipuli mei estis, si vos invicem diligatis³. »

10°. Exemplum itaque huius Saül resistit superbis nonnullis hæreticis, qui aliquid boni de muneribus sancti Spiritus negant, posse dari eis qui ad sortem sanctorum non pertinent : cum eis dicimus, habere illos posse sacramentum baptismi, quod cum ad Ecclesiam catholicam veniunt, non est in eis ullo modo violandum, aut quasi non habeant tradendum; sed tamen eos non ideo saluti debere

¹ Num. xxii, 5 et 24. — ² Matth. vii, 22, et seqq. — ³ Joan. xiii, 35.

confidere, quia non improbamus quod illos accepisse concedimus; sed oportere cognoscere unitatis societatem vinculo charitatis ineundam, sine qua omnino quidquid habere potuerint, quamvis per se sanctum ac venerandum, ipsi tamen nihil sunt, tanto indigniores effecti vitæ æternæ præmio, quanto illis donis non bene usi sunt, quæ in hac vita, quæ transitoria est, acceperunt. Non autem bene utitur, nisi charitas; et charitas omnia tolerat, atque ideo non scindit unitatem, cuius ipsa est fortissimum vinculum¹. Non enim et servus ille non accipit talentum, aut aliquid aliud intelligitur talentum quam munus aliquod utique divinum : sed, « Qui habet, dabitur ei, qui autem non habet, et quod habet auferetur » ab eo². » Quod non auferri non potest; sed aliud non habet, ut merito auferatur quod habet : non habet charitatem utendi, ut auferatur quidquid aliud habet, quod sine charitate non prodest.

11°. Non igitur mirum est, regem Saül et eo tempore quo primum unctus est, accepisse spiritum prophetandi, et postea cum esset propter inobedientiam reprobatus, recedente ab eo spiritu Domini arreptum esse maligno spiritu a Domino : qui etiam spiritus Domini appellatus est propter ministerium; quia omnibus etiam spiritibus malis bene utitur Dominus, vel ad damnationem quorundam, vel ad emendationem, vel ad probationem : et quamvis non sit malignitas Domino, non est tamen potestas nisi a Deo³. Dictusque est etiam sopor Domini, qui occupaverat milites ejusdem Saül, cum David hastam et scyphum abstulisset a capite dormientis⁴ : non quia tunc sopor in Domino erat, ut ipse dormiret; sed quia ille sopor, qui tunc homines apprehenderat, nutu

¹ 1 Cor. xiii, 7. — ² Matth. xxiii, 29. — ³ Rom. xiii, 1. — ⁴ 1 Reg. xxvi, 12.